

Ära unusta elamast

Suvesüda on nagu terve elu. Selles on õnne, traagikat, algust ja lõppu. Kõike on korraga liiga palju ja liiga vähe.

Kes jaanikule ei lähe, sellel läheb maja põlema (vanarahvataarkus); kes pidutseb liialt, sellel võib valge öö muutuda kottpimedaks (tänapäevane liiklusõnnetuste ja uppumissurmade statistika).

Kus on parajus?

Vähiliidu meditsiinidustaja dr Tiiu-Liis Tigane loetleb oma intervjuus mitmeid uue aja hädasid, mis võivad viia tervise. Kuid tema sõnum on lihtne ja elujäätav: "Maailm on küll saastunud, kuid me ei saa lakata hirmude pärast elamast!"

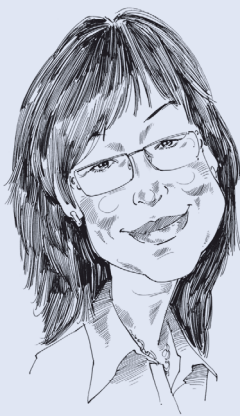
Niisiis, teades elu reegleid ja karisid, hajuta riske. Jaaniööl korja seitset sorti lilli ja argipäeval söö eri toiduaineid.

Kui vanasti kahtlustati igäüht, kes jaaniööl võõral põllul kõndis, nõiduses, siis nüüd hoiatatakse kurikaelte eest. Hoiad distant-si, aga südames usu, et kõndija on lihtsalt armuvalus või purjakil naabripoiss.

Jaanikule mine kindlasti, sest hingepuhastust saad sealt niikui-nii. Aga sa ei pea hüppama üle kõige kõrgema lõkke ja tundmatu-tesse veekogusse.

Ja veel – jaaniööl ei pea sa tõesti magama kaheksa tundi jutti, nagu terviseteadlased soovita-vad.

KAJA PRÜGI

Põhja-Eesti jaanilill ehk pääsusilm.

JAA NILILLEDE kaks nägu ja tegu

Eestlased on ikka natuke põikpäised olnud ja oma taga ajanud. Isegi ühises jaanililles pole põhja- ja lõunaestlased suutnud kokku leppida.

Põhja-Eestis on jaanililleks pääsusilm

Heal lapsel olevat ikka mitu nime ja seda ka jaanilillel ehk pääsusilmal: käosilm, kukesilm, neitsitina, siniõl-lud, õlõngas jt.

Jaanilill ehk pääsusilm (*Primula fa-rinosa*) on lähedane sugulane harili-ku nurmenukuga (*P. officinalis*), aga on meie looduses vähem levinud ja ka väiksema praktilise kasutusega. Jaani-lill eelistab nimelt aluselist kasvukohta ja seda tuleks rangelt jälgida ka tema külvil kodaeda ning kasvatamisel.

Looduses leidub pääsusilma lubja-lembestel niiskematel niitudel, madal-soos ja kraavikallastel. Tegu on lühiaja-lise püsikuga, mille peamine osa asub lühikese risoomi näol pinnakamaras.

Jaanilill õitseb mais-juunis. Lehe-kodarikust väljub enamasti üks (har-

va kaks) keskmiselt paarikümne senti-meetri pikkune roosakas-punakas lehe-tedeta kobarõisik. Õiekrooni läbimõõt on 7–10 cm, kultuursortidel suurem.

Äraspidimunajad kuni süstjad le-hed asetsevad juurmise kodarikuna. Juuli keskel kuivab enamik lehe-kodarikust ära ja pärast väikest puh-kepauusi ilmuvad sügisel uued lehed, millega taim ka talvitub. Paljuneb seemnetega.

Vanemas rahvameditsiinis on jaani-lille kogutud kevadel. Kuivatatud lehe-ürdiga, aga ka õitega, on ravitud kõha. Uuemates ravimtaimeraamatutes teda ei mainita.

Küll võiks jaanilille senisest rohkem kasvatada koduaias kiviktaimlas, laigu-na püsilillepeenral koos nurmenukuga. Suvel tekkiva tühimiku täiteks sobivad madalad astrid või külvake saialille, et kesksuvel ja sügisel oleks, mida vaada-ta ning vajadusel vaasi viia.

Arvestada tuleb ka seda, et jaanilill ei ole ka koduaias pikaajaline. Kolme-nelja aasta pärast tuleks teha kordus-külv ja vanad taimed välja kitkuda.

Järg lk 364